

תפילת הדרך רב דניאל שטיין

א. תלמוד ירושלמי ברכות (פ"ד ה"ד) - כל הדרכים בחזקת סכנה.

ב. גמ' ברכות (כט:ל.) - אמר ליה אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא וכו' וכשאתה יוצא לדרך המלך בקונך וצא, מאי המלך בקונך וצא, אמר רבי יעקב אמר רב חסדא זו תפלת הדרך, ואמר רבי יעקב אמר רב חסדא כל היוצא לדרך צריך להתפלל תפלת הדרך וכו'. אימת מצלי, אמר רבי יעקב אמר רב חסדא משעה שמהלך בדרך, עד כמה, אמר רבי יעקב אמר רב חסדא עד פרסה, והיכי מצלי לה, רב חסדא אמר מעומד, רב ששת אמר אפילו מהלך, רב חסדא ורב ששת הוו קאזלי באורחא, קם רב חסדא וקא מצלי, אמר ליה רב ששת לשמעיה מאי קא עביד רב חסדא, אמר ליה קאי ומצלי. אמר ליה אוקמן נמי לדידי ואצלי, מהיות טוב אל תקרא רע. [רש"י (שמ) - המלך. טול רשות. עד פרסה. אבל לא לאחר שהלך פרסה, ובהלכות גדולות מפרש. עד כמה יבקש לילך שיהא צריך להתפלל, עד פרסה, אפילו אין לו לילך אלא עד פרסה, אבל דרך פחות מפרסה אין צריך להתפלל תפלה זו]. [תוס' (שמ) ד"ה והיכי - וק"ל כרב ששת ומיהו בתוספ' פסק ה"ר יוסף כרב חסדא וכן רב אלפס פי' דרב חסדא עדיפא ליה טפי].

ג. רבינו יונה (כ: בדפי הרי"ף) - ונראה למורי הרב נר"ו דודאי הפירוש הנכון כך הוא דעד כמה ר"ל עד כמה הוי אחיזת הדרך אבל אינו כמו שאומרים שאם לא התפלל בתוך פרסה לא יתפלל אחר כך שזה לא יתכן דכל זמן שיש לו עדיין ללכת מחויב הוא בענין התפלה הצריכה אלא יש לו לאמרה לכתחלה לאחר שיצא מן העיר בתוך הפרסה הראשונה ואם שכח ולא אמר אותה בתוך הראשונה אומר אותה אח"כ על מה שיש לו ללכת כל זמן שרב ממנו הדרך עד שיתקרב למקום שהולך.

ד. משנ"ב (סי' ק"י ס"ק ל') - שפחות מפרסה בקרוב לעיר אינו מקום סכנה מן הסתם אם לא שמוחזק לן באותו מקום שהוא מקום סכנה אז יש לברך תה"ד בכל גווני. ואין חילוק בין הולך בספינה להולך ביבשה ולפ"ז גם הנוסע על מסילת הברזל יש לו לברך תה"ד אפילו אם נוסע רק פרסה ולפ"ז יש לזהר לכתחילה תיכף כשמתחיל לנסוע לברך ברכת תה"ד וכמו שכתב הרמ"א בסמוך דלכתחילה יהדר תוך פרסה ראשונה ובדיעבד יברך עד לבסוף.

ה. רא"ש ברכות (פ"ד סי' י"ח) - אימת מצלי לה א"ר יעקב אמר רב חסדא משעה שיאחז בדרך ועד כמה עד פרסה בה"ג כתב מי שיש לו לילך פרסה או יותר יברך אבל פחות מפרסה אינו מברך וי"מ עד כמה נידון אותו באחיזת הדרך ויכול לברך אותו עד פרסה כלומר בתוך פרסה ראשונה יכול לומר אבל לאחר פרסה לא, ונראה פי' ה"ג עיקר אם יש לו עדיין ללכת הרבה למה לא יברך.

ו. ט"ז (סי' ק"י ס"ק ז') - ויכול לומר אותה אפילו בעיר קודם שיוצא לדרך ומ"ש שיחזיק בדרך פי' שיהי' מוחזק בודאי לילך וראיתי לקצת מקפידים שלא יאמר אותה עד שהוא דוקא חוץ לעיר על השדה ואין לזה שורש ועיקר מכל הפרושים.

ז. מגן אברהם (שם ס"ק י"ד) - נ"ל דלא יאמרו בתוך עיבורה של עיר דהיינו בתוך ע' אמה ושירים מן העיר דעיבור' דמתא כמתא.

ח. תוס' פסחים (קד: ד"ה כל - כל הברכות פותח בברוך וחותרם בברוך - וכן קשה וכו' ותפלת הדרך שחותם ואינו פותח בברוך וי"ל לפי שאינן ברכות אלא שבח ותפלה בעלמא.

ט. טור (סי' ק"י) - ומה שאינה פותחת בברוך פר"י לפי שאינה אלא תפלה בעלמא שמתפלל להקב"ה שיוליכנו לשלום ואינה כברכת הנהנין ולא כברכות שתקנו על שם המאורע אלא בקשת רחמים ומפני שיש בה אריכות דברים חותמין בה בברוך, והר"מ מרוטנבורק כשהיה יוצא לדרך בבקר היה אומרה אחר י"ר כדי להסמיכה לברכת גומל חסדים ותהיה ברכה סמוכה לחבירתה.

י. ס' אבודרהם (ברכת הראיה והשבח) - עוד הביא הראב"ד ראייה מברכת זימון שאין בה הזכרה שם ומלכות וכן בתפלת הדרך וכו' כיון שהם ברכות שאין להם קבע מקלינן בהם. ונ"ל שגם זו אינה ראייה דברכת הזימון לא חשבינן לה ברכה דאם כן הווי להו חמש ברכות המזון ואנן ארבע תנן. ותפלת הדרך וכו' אינם אלא רחמים בעלמא שמבקש מאת השם שישמרהו בדרך ויוליכהו לשלום.

יא. ר"ן ר"ה (יא: בדפי הרי"ף) - יחיד שלא בירך אין חבירו מברך לו. פי' דאע"ג דק"ל כל הברכות כולן אף על פי שיצא מוציא כבר הוציאו מכלל זה בברכות בירושלמי ברכת המזון וק"ש ותפלה דתניא התם כל הברכות שאדם פטור מוציא את הרבים ידי חובתן חוץ מברכת המזון דכתיב ואכלת ושבעת וברכת מי שאכל יברך ר' יוסי ור' יהודה בן פזי הווי יתבין ואמרי לא מסתברא בק"ש שיהא כל אחד ואחד משנן בפיו ולא מסתברא בתפלה שיהא כל אחד מבקש רחמים על עצמו ומיהו הני מילי בשיוודע לברך אבל בשאינו יודע חבירו מוציאו.